
Yhteistoimintaneuvottelujen käynnistäminen kunnan talouden tasapainottamiseksi

KhVi 10.06.2024 § 118

Valmistelija

Kunnanjohtaja Otto Koskela, puh. 0401992146.

Lainsäädännölliset ja taloudelliset perusteet yhteistoimintaneuvotteluille
Virolahden talous on heikossa tilassa ja tulevaisuuden näkymä on erittäin haastava. Kunnalla on konsernitaseessa kertyneitä alijäämiä 986 euroa asukasta kohden vuoden 2023 vahvistamattomassa tilinpäätöksessä, konsernin omavaraisuusaste on ainoastaan 8,6 % ja suhteellinen velkaantuneisuus 202,6 %. Konsernin laskennallinen lainanhoitokate tilinpäätöshetkellä oli 0,2 (< 1). Jos tunnusluku on pienempi kuin 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisää lainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Suurella todennäköisyydellä erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn (Kuntalaki § 118) kriteeristö (konsernitilinpäätöksen asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä) täyttyy tilikauden 2024 päätteeksi.

Emokunnalla vuosikate on ollut negatiivinen kolme tilikautta (2021-2023) putkeen ja kuluvan vuoden talousarviossakin vuosikate on lähes 490.000 euroa negatiivinen. Vuoden 2024 talousarviovuosi on budjetoitu 1,99 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Kunnan toimintakate on 9,15 miljoonaa euroa.

Kuntalain § 110 mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Virolahden 1.1.2024 voimaan tulleessa kuntastrategiassa on painopisteenä talouden tervehdyttäminen ja kunnan talouden ja toiminnan tasapainottaminen. Kunnanvaltuuston päättämässä vuoden 2024 talousarviossa on todettu lisäksi mm. seuraavaa: *"Virolahden ja Haminan valtuustot päättivät käynnistää kuntaliitosselvityksen Virolahden kunnan ja Haminan kaupungin välillä, jonka on tarkoitus valmistua maaliskuuhuhtikuussa 2024. Selvää joka tapauksessa on – toteutuu kuntaliitos tai ei – että Virolahti joutuu joka tapauksessa sopeuttamaan olennaisesti talouttaan mm. palvelurakennetta muuttamalla, omaisuutta realisoimalla ja verotusta tarkastelemalla...Keväällä laadittava sopeuttamissuunnitelma tulee tarkasteltavaksi vaihtoehtona kuntaliitokselle."*

Sopeuttamisohjelmasta ja neuvotteluesityksestä

Kunnan viranhaltijat ovat yhdessä ulkopuolisen asiantuntijan kanssa laatineet alkuvuodesta luonnoksia toimenpiteistä talouden tasapainottamiseksi sitä skenaariota varten, että Virolahti jatkaa itsenäisenä kuntana. Luonnoksia on käsitelty yhdessä kunnanvaltuuston kanssa huhtikuussa 2024. On selvää, ettei ilman rakenteellisia muutoksia ja kulurakenteen olennaista keventämistä talouden tasapainon saavuttaminen ole mahdollista. Lisäksi kaikkia mittakaavaltaan pienempiäkin keinoja tarvitaan. Tavoitteena on päättää tulevan

talousarvion ja taloussuunnitelman yhteydessä noin 2,0 miljoonan euron sopeuttamishjelmasta. Työnantajan esitys sopeuttamishjelmasta tulee sisältämään mm. seuraavia asioita:

- Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluverkon supistaminen:
 - Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palvelut keskitetään Virojoelle.
- Muun lakisääteisen ja ei-lakisääteisen palvelutoiminnan uudelleen järjestelyt tai luopumiset.
 - Nykymuotoisesta kirjastotoiminnasta luovutaan. Tavoitteena on neuvotella kirjastopalveluiden järjestämisestä yhteistyössä toisen kunnan kanssa. Jos sopimukseen päästään, siirrytään ostopalveluun ja kirjastopalvelut omana toimintana lakkaa.
 - Tukipalvelutoimintoja (esim. kiinteistönhoito ja puhtauspalvelut) karsitaan.
 - Bunkkerimuseosta kunnan toimintana luovutaan. Tavoitteena on ensisijaisesti löytää kunnan tilalle yksityinen toimija tai toissijaisesti lakkauttaa toiminta.
- Leikkaukset tai luopumiset tapahtumista sekä harkinnanvaraisista tuista ja avustuksista.
 - Kunnan järjestämistä ja/tai rahoittamista tapahtumista luovutaan tai niiden rahoitusta leikataan olennaisesti (Kaakon kamarimusiikki, Arktika, Hapanvelli juhla jne.).
- Maksujen ja taksojen korotuksia.
 - Vesimaksuja korotetaan 1.1.2025 alkaen.
 - Myös muiden palveluiden maksullisuus ja taksat tarkastellaan.
- Taseomaisuuden realisoiteja.
 - Kiinteistösuunnitelma päivitetään ja tarpeettomista kiinteistöistä (esim. Vaalimaan koulu) luovutaan.
 - Selvitetään mahdollisuus myydä Kymenlaakson Sähkön osakkeet. Kaupan realisoituessa myyntivoitot ainakin osin uudelleen sijoitetaan.
 - Selvitetään vesi- ja viemäriverkon infran osalta mahdollisuus omistusjärjestelyihin.
- Kunnan toimielinrakenteen muutokset:
 - Kunnanvaltuuston koko supistetaan seuraavan valtuustokauden alusta 13 valtuutettuun.
 - Vapaaehtoisista lautakunnista luovutaan seuraavan valtuustokauden alusta.

Toimenpiteitä täsmennetään ja aikataulutetaan yksityiskohtaisemmin työnantajan neuvotteluesityksessä syksyllä 2024. Myös muut, yllä erikseen mainitsemattomat, toimenpiteet ovat työnantajan neuvotteluesityksessä mahdollisia. Toimenpiteet voivat johtaa:

- Maksimissaan 30 henkilön (sisältää virka- ja työsuhteisia) vähennykseen.
 - Vähennys voi johtaa maksimissaan 20 virka- ja työsuhteen irtisanomiseen.
 - Irtisanomisten lisäksi pyritään hyödyntämään eläköitymisiä ja tilanteita, joissa henkilöstöä muutoin poistuu.
 - Sijaisten käyttöä pyritään vähentämään ja luopumaan sellaisista määräaikaisista palvelussuhteista, joita ei ole välttämätöntä jatkaa.
- Olennaisiin muutoksiin virka- ja työsuhteisten henkilöiden palvelussuhteiden ehdoissa (esim. tehtäväkuva ja työaika).

Virolahden kuntastrategiassa on tavoitteena pitää verotus kohtuullisella tasolla ja verotus on jo tällä hetkellä kireää. Mikäli toiminnallisilla säästöillä ei kuitenkaan saavuteta talouden tasapainoa, on myös verotusta kiristettävä.

Emokunnan lisäksi toimenpiteitä on tehtävä myös kunnan kokonaan omistamissa taloyhtiöissä, sillä konsernitulos on toteutunut kroonisesti emokuntaa heikompana. Minimitavoitteeksi tulee asettaa, ettei kunnan hallinnoimista vuokra-asunnoista aiheudu alkavalla taloussuunnitelmakaudella nykyistä suurempia taloushaasteita. Kunnanhallitus vastaa kunnan omistajaohjauksesta ja antaa konserniyhtiöitä koskevan omistajaohjauksen eri pykälässä.

Työnantaja kuulee mielellään henkilöstöjärjestöjen vaihtoehtoisia keinoja saavuttaa asetettu sopeuttamistavoite.

Aikataulusta

Neuvottelut käynnistetään viimeistään viikolla 33 kesälomakauden jälkeen. Ehdotettavista toimenpiteistä on lain mukaan neuvoteltava henkilöstön edustajien kanssa minimissään kuusi (6) viikkoa. Lisäksi kunnan tulee kuulla asukkaitaan perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja kirjastopalveluiden palveluverkkoon liittyvissä muutoksissa.

Tavoitteena on päättää sopeuttamistoimenpiteistä viimeistään tulevan talousarvion ja taloussuunnitelman yhteydessä.

Esittelijä

Virolahden kunnanjohtaja Otto Koskela

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

- 1) käynnistää koko henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut elokuussa 2024.
- 2) , että neuvotteluesitys sisältää pykälätekstissä mainitut toimenpiteet ja noin 2,0 miljoonan euron sopeuttamistavoitteen.
- 3) valtuuttaa neuvotteluissa työnantajaa edustavat viranhaltijat täsmentämään työnantajan neuvotteluehdotusta.
- 4) nimittää viranhaltijoista kunnanjohtajan, hallintojohtajan, hyvinvointijohtajan, rehtorin ja vt. teknisen johtajan edustamaan työnantajaa neuvotteluissa.
- 5) kunnanhallituksen edustajan ja varaedustajan nimeämisestä yhteistoimintaneuvotteluihin.

Asian käsittely

Kunnanhallituksen puheenjohtaja Vappu Kuokka ilmoitti olevansa esteellinen (hallintolaki 28.1 § kohta 4 palvelussuhdejäävi), poistui kokoustilasta, eikä osallistunut asian käsittelyyn. Puheenjohtajana asian käsittelyn ajan toimi Anja Kivelä.

Päätös

Kunnanhallitus päätti

- 1) käynnistää koko henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut elokuussa 2024.
- 2) , että neuvotteluesitys sisältää pykälätekstissä mainitut toimenpiteet ja noin 2,0 miljoonan euron sopeuttamistavoitteen.
- 3) valtuuttaa neuvotteluissa työnantajaa edustavat viranhaltijat täsmentämään työnantajan neuvotteluehdotusta.
- 4) nimittää viranhaltijoista kunnanjohtajan, hallintojohtajan, hyvinvointijohtajan, rehtorin ja vt. teknisen johtajan edustamaan työnantajaa neuvotteluissa.
- 5) nimetä yhteistoimintaneuvotteluihin kunnanhallituksen edustajaksi

kunnanhallituksen puheenjohtaja Vappu Kuokan ja varaedustajaksi
kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Anja Kivelän.

KhVi 09.09.2024 § 153
29/02.00/2024

Valmistelija

Vs. kunnanjohtaja Outi Silander, puh. 040 5493 335

Virolahden kunnanjohtaja on irtisanoutunut elokuussa 2024 ja valtuusto on myöntänyt kunnanjohtaja Otto Koskelalle eron tehtävästä 7.10.2024 alkaen. Vs. kunnanjohtajaksi on määrätty hyvinvointijohtaja Outi Silander. Kunnanjohtajavaihdoksesta ja virkojen määräaikaisten järjestelyjen vuoksi yhteistoimintaneuvottelut eivät ole päässeet alkamaan elokuussa 2024, kuten kunnanhallitus on päättänyt kokouksessaan 10.6.2024.

Kunnanjohtajarekrytoinnista ja useiden määräaikaisten viranhoitamisten vuoksi yhteistoimintamenettelyn aloittaminen aikataulussa ei toteutunut, eikä se ole mahdollinen. Valtuustoseminaarissa 2.9.2024 linjattiin, että sopeutustoimet, joilla ei ole henkilöstövaikutuksia, käynnistetään kuitenkin heti. Työnantajan esitys yhteistoimintaneuvotteluihin vaatii paneutumista ja perusteita, joihin syyskaudella virkaatekevät viranhaltijat tarvitsevat aikaa. Edellisen yhteistoimintaneuvottelujen toimien vaikutus on astunut voimaan 1.8.2024 ja samasta ajankohdasta alkaen kunta on sopinut kuntarajat ylittävistä yhteistyöstä Miehikkälän kanssa. Yläkoulu- ja varhaiskasvatusyhteistyön taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia ei ole voitu vielä täysimääräisesti arvioida. Valtuustoseminaarin 2.9.2024 linjauksen mukaan yhteistoimintaneuvottelujen aloittamista voidaan lykätä siten, että neuvottelujen perusteeksi laadittava työnantajan esitys sisältää mm. luonnoksen henkilöstösuunnitelmasta.

Päivitetty aikataulu

Yhteistoimintaneuvottelut käynnistetään loppuvuoden 2024 aikana ja ne on päivitetyn aikataulun mukaan tavoitteena saada päätökseen viimeistään maaliskuun aikana. Sopeuttamistoimenpiteet, joilla on mahdollisia henkilöstövaikutuksia, tulevat siten päätöksentekoon myös tilikauden 2025 ensimmäisellä vuosipuolikkaalla. Jos toimenpiteistä aiheutuu vaikutuksia vuoden 2025 talousarvioon, ne käsitellään talousarviomuutoksina toimenpiteiden päätöksenteon yhteydessä.

Esittelijä

Virolahden vs. kunnanjohtaja Outi Silander

Päätösehdotus

Kunnanhallitus hyväksyy yhteistoimintaneuvottelujen päivitetyn aikataulun: yhteistoimintaneuvottelut käynnistetään siten, että ne ennätetään saada päätökseen 31.3.2025 mennessä.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.